

Гарбузюк Т. В. Деякі аспекти основ сучасного національно-патріотичного виховання / Гарбузюк Т. В., Мурсамітова І. А. // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2015. – № 7. – С. 142 – 147.

Гарбузюк Т.В., Мурсамітова І.А.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСНОВ СУЧАСНОГО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні протягом останнього десятиліття зумовлюють необхідність вирішення проблеми виховання національно свідомих громадян, справжніх патріотів, відданих Вітчизні, готових до плідної праці в ім'я рідного народу.

Патріотичне виховання належить до пріоритетних напрямів національної системи виховання і передбачає формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибокого розуміння громадського обов'язку, готовності у будь-який час стати на захист Батьківщини. Національне виховання – це виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій виховній мудрості. Національне виховання є конкретно-історичним виявом загальнолюдського гуманістичного і демократичного (громадянського) виховання. Мета національно-патріотичного виховання учнів – формування національної самосвідомості, усвідомлення власної гідності, традиційних цінностей культури [1, с. 17].

Проблема виховання громадянина постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. І актуальною вона буде доти, доки держава існуватиме як соціальний інститут. Адже існує пряма залежність між державою і людиною. Якісно нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам. Тому громадянсько-патріотичне виховання займає провідну роль у вихованні молодого покоління [5, с. 6].

Виховання особистості має бути спрямоване перед усім на розвиток патріотизму, любові та поваги перш за все до своєї сім'ї, навчального закладу, міста, держави. Сучасна молодь в більшості соромляться бути патріотами України, вважаючи американців, французів більш достойними поваги в світі, не розуміючи, що повагу до нації формує кожен з нас. А проблема в тому, що молодь поняття «патріотизму» розуміє поверхнево. Тому, завдання сучасної освіти – формування громадянина-патріота, здатного розбудувати суверенну Україну, творчої особистості з високим рівнем інтелектуального і духовного розвитку. Потрібно бути цікавим для своїх вихованців, але й не забувати, що виховання – це не розвага, а процес утворення моральної і духовної основи людини.

Громадянське виховання підростаючого покоління глибоко національне за змістом і носить державостверджуючий людинотворчий характер. Патріотичне виховання, у процесі якого відбувається залучення молоді до джерел народної культури, ознайомлення з українськими обрядами, звичаями, а також до загальнолюдських цінностей, сприяє формуванню основ світогляду та світовідношення, ціннісних орієнтацій, соціально-культурного досвіду, ідеалів і переконань. Воно передбачає щонайперше формуванню у дітей і молоді національної самосвідомості. До комплексу засобів патріотичного виховання учнів у сучасній школі належать рідна мова, вітчизняна історія, література, природа рідного краю, культурно-духовна, зокрема й мистецька спадщина (І.Бичко, О.Вишневський, П.Ігнатенко, І.Касьянов, О.Киричук, В.Кузь, Ю.Римаренко, Ю. Руденко, Г.Філіпчук, К.Чорна та ін.).

Наш час вимагає відродження і розвитку української національної системи освіти і виховання. Сучасна педагогічна наука безперервно повинна еволюціонувати, набувати все глибшого національного змісту і характеру, творчо використовуючи кращі досягнення інших народів, але молоді потрібно оволодіти не лише системою наукових знань, а насамперед цілісною національною культурою, духовністю, не виключаючи вищі здобутки культури, духовності цивілізованих народів [3, с. 15].

Батьки, вчителі і вихователі повинні усвідомлювати, що в процесі виховання кожної дитини мають застосовуватися численні вітчизняні пізнавально-виховні традиції. Ідеї і засоби міфології прадавніх українців, трипільської культури, духовності язичницької епохи, вищі досягнення культури України-Русі, козацько-лицарської доби, багатющий потенціал фольклору, інших народних мистецтв, класичної професійної культури рідного народу, його наукових здобутків – такі цінності підростаючі покоління мають, насамперед, засвоювати в процесі навчання і виховання.

Українська педагогіка за своїм змістом і спрямуванням має гармонійно поєднувати могутню культуру і духовну “трійцю” – історію, сучасне і майбутнє нашої нації і держави. Вона покликана утверджувати в серцях і душах, реальних справах, діяльності і поведінці кожної молодої людини культурно-духовні традиції, цінності рідного народу, вищі здобутки світової цивілізації.

Одним із найважливіших завдань теорії і практики є патріотичне виховання, яке повинно здійснюватися ще з раннього дитинства. Патріотично-громадська активність особистості повинна постійно підвищуватись в процесі виховання, самовиховання і самовдосконалення, переростати, у відповідності до вікових особливостей, в громадсько-політичну, державницьку діяльність [8, с. 105].

Щоб сформувати у студентів активну життєву позицію, громадянські переконання та ідеали, необхідно, насамперед, навчити їх визначити моральні цінності. Творчо відроджуючи вітчизняні виховні традиції, багато педагогів успішно використовують ідеї, принципи, засоби козацької педагогіки з метою поліпшення героїко-патріотичного виховання молоді, формування у них високої шляхетності, політичної культури, сили волі і сили духу, усвідомлення прав і обов’язків перед Батьківщиною, відповідальності перед рідним народом, тим паче, що зміст патріотичного виховання, визначений в Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти України акцентує військово-патріотичний аспект.

На долю підростаючого покоління випала історична місія – побудова Незалежної України, яка має посісти гідне місце серед цивілізованих держав світу. У зв'язку з цим нині значною мірою зросла відповідальність батьків, учителів, вихователів за рівень вихованості дітей і юнаків. Враховуючи помилки, викривлення, які були у вихованні впродовж останніх десятиліть, науковці і практики докладають великих зусиль, щоб вивести з кризи складний і багатогранний процес виховання. Перед Незалежною Україною постала історичної ваги проблема творчо відродити українське національно-патріотичне виховання і водночас піднести його на сучасний рівень наукового і культурного розвитку. Чимало зробили з цього огляду академіки України А.М.Алексюк, П.П.Кононенко, А.Г. Погрібний, М.Г. Стельмахович, відомі педагоги О.І. Вишневський, В.І. Каюков, Є.І. Сявавко та ін.

Закономірним є те, що в наш час значно зріс інтерес педагогів до виховного потенціалу попередніх століть, їхніх виховних традицій. Досягнення Україною в багатьох галузях життя світового рівня неможливе без пізнання і творчого відродження національно-духовних скарбів минулого, зокрема, великої Козацької доби. Кожен педагог покликаний глибоко усвідомити особливо важливу для нашого народу культурно-патріотичну місію українського козацтва.

Висока козацька духовність, яка за своєю суттю, змістом і характером у кращих своїх виявах була справді лицарською, забезпечувала бурхливий розвиток усіх сфер життя України в епоху великого відродження нашого народу. Кожному викладачеві, вихователю необхідно ґрунтовно продумати і систематично реалізувати в щоденній навчально-виховній роботі зі студентами цілісну систему пізнання ними національних пріоритетів українського козацтва, пробудження в них глибокого інтересу до вітчизняного лицарства.

Загальнолюдські моральні цінності знайшли відображення в усіх видах мистецтва, зокрема і в музиці. Музичне виховання відіграє важливу роль у моральному становленні особистості. Спілкування через художньо-естетичну діяльність в умовах навчально-виховного процесу стає одним з найефективніших засобів прилучення молоді до

громадянських цінностей, діючим засобом цілеспрямованого впливу на духовний світ дитини [7, с. 39].

На заняттях «Музичного мистецтва» учні мають можливість відчутти красу українського народного музичного мистецтва, досягнути інтонаційні особливості музики українського народу, відчутти національну своєрідність, спільне і відмінне в музиці різних народів. Саме етнічну самосвідомість вважають першоосновою національної самосвідомості.

Новий час вимагає нових підходів до виховання, модернізації традиційних методичних механізмів і сміливого впровадження в практику нетрадиційних методів навчання, які забезпечують за відповідних умов добрі результати. Використання української народної культури в навчально-виховному процесі є важливим засобом формування національної самосвідомості молоді, проявом якої є ціннісні орієнтації, які визначають ставлення особистості до матеріальних і духовних цінностей українського народу.

Вивчення та аналіз української народної творчості сприятиме формуванню громадянських якостей особистості, патріотичних настроїв, допоможе усвідомити свою значущість в умовах розбудови національної системи освіти й виховання молоді. Усі педагоги повинні усвідомлювати, що українська педагогіка має підтвердити свою глибоку самотність, свої вищі досягнення перед усім світом, покликана створювати високий імідж нашої нації у світовому масштабі [7, с. 38].

Отже, сьогодні як ніколи постає питання про національно-патріотичне виховання підростаючого покоління. Успішна держава – це успішні громадяни, які сповнені національної свідомості, любові до рідного краю, свого народу, шанобливого ставлення до його культури, традицій та звичаїв, горді за свою землю і здатні поважати своїх сусідів, толерантно ставляться до культури всіх народностей, які проживають в Україні. Саме тому, громадянсько-патріотичне виховання займає провідну роль у вихованні молодого покоління.

Список використаної літератури

1. **Державна** національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 1994. – 112 с. 2. **Закон** України «Про освіту» // Законодавство України про освіту: зб. законів. - К.: Парламент. вид-во. 2002. - 144 с. 3. **Національна** програма патріотичного виховання громадян, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства: затв. Постановою Кабінету Міністрів України, 15 верес. 1999 р.: (Витяг) // Директор школи– 2003.– № 29–32.– С. 16–18. 4. **Бойченко В.** Сучасний стан патріотичної вихованості молодших школярів / В. Бойченко. Початкова школа. – 2005. - №5. – С.12-14. 5. **Вишневський О.** Ще раз про народження громадянина: національне і громадське у сучасному українському вихованні / О. Вишневський. Освіта. – 2002. - №8-9. – С.6-7. 6. **Гнатюк В.** Управління системою національного виховання учнів початкових класів / В. Гнатюк. Початкова школа. – 2000. - №4. – С.1-3. 7. **Кловак Г., Ткаченко В.** Формування етнічної самосвідомості школярів – важлива проблема сучасної національної школи України / Г. Кловак, В.Ткаченко. Учитель. – 2000. - №1-3. – С.38-40. 8. **Коваль В. О.** Науково-методичні основи патріотичного виховання учнів засобами трудового навчання / В. О. Коваль. Збірник наукових праць. - К., 2000. - С.102-110. 9. **Ляшко Л.** Виховання патріотичних почуттів молодших школярів у творчій спадщині В. О. Сухомлинського / Л. Ляшко. Школа першого ступеня: теорія і практика: Зб. наук. пр. - Переяслав-Хмельницький, 2002. - Вип. 4. - С.204-218. 10. **Мартинюк І.В.** Національне виховання: Теорія і методологія: Метод. Посібник. / І. В. Мартинюк. К.: ІСДО, 1995. – 160с. 11. **Марушій О.** Шляхи активізації патріотичного виховання в школі / О. Марушій. Рідна шк.– 2001.– № 5.– С. 22–24. 12. **Пашенко Д.** Патріотичне і національне виховання – складові становлення громадянина / Д. Пашенко. Шлях освіти.– 2002.– № 1.– С. 9–14. 13. **Тхоржевський Д.** Виховання національної самосвідомості учнів – невідкладне завдання загальноосвітньої школи / Д. Тхоржевський. Шлях освіти. – 2003. - №2. – С.28-30.

**Гарбузюк Т.В., Мурсамітова І.А. Деякі аспекти основ
сучасного національно-патріотичного виховання**

Стаття присвячена проблемі формування національно-патріотичного виховання сучасної молоді. У названій роботі теоретично

обґрунтовано сутність поняття патріотичне та національне виховання, проаналізовано вплив козацької педагогіки, героїко-патріотичного виховання молоді на формування у них високої шляхетності, політичної культури, сили волі і сили духу. У статті розкрито значущість української народної творчості щодо формування громадянських якостей особистості, патріотичних настроїв. Висвітлюються шляхи найефективніших засобів прилучення молоді до громадянських цінностей. нових підходів до виховання, модернізації традиційних методичних механізмів і сміливого впровадження в практику нетрадиційних методів навчання.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, культура, студентська молодь, розвинута особистість, духовні цінності.

Гарбузюк Т.В., Мурсамитова И.А. Некоторые аспекты основ современного национально-патриотического воспитания

Статья посвящена проблеме формирования национально-патриотического воспитания современной молодежи. В названной работе теоретически обоснована сущность понятия патриотическое и национальное воспитание, проанализировано влияние казацкой педагогики, героико-патриотического воспитания молодежи на формирование у них высокой духовности, политической культуры, силы воли и силы духа. В статье раскрыта значимость украинского народного творчества относительно формирования гражданских качеств личности, патриотических настроений. Освещаются пути самых эффективных средств приобщения молодежи к гражданским ценностям. новые подходы к воспитанию, модернизации традиционных методических механизмов и внедрение в практику нетрадиционных методов учебы.

Ключевые слова: национально-патриотическое воспитание, культура, студенческая молодежь, развитая личность, духовные ценности.

Mursamitova I.A., Garbuzyuk T.V. Some aspects of bases of modern nationally-patriotic education.

The article is sanctified to the problem of forming of nationally patriotic education of modern youth. In the adopted work i theory essence of concept is reasonable patriotic and national education, influence of cossack pedagogics, geroiko patriotic education of young people is analysed on forming for them of the high breeding, political culture, will-power and strength of mind. In the article meaningfulness of Ukrainian folk work is exposed in relation to forming of civil qualities of personality, patriotic moods. The ways of the most effective facilities of attaching are illuminated youth to the civil values. new going near education, modernisation of traditional methodical mechanisms and brave introduction in practice of unconventional methods of studies. Consequently, today as never a question appears about national-patriotic education of rising generation. The successful state is successful citizens, which are full of national consciousness, love to the native edge, people, deferential attitude toward his culture, traditions and consuetudes, proud for the earth and able to respect the neighbours, tolerantly behave to the culture of all nationalities which live in Ukraine. For this reason, civil-patriotic education occupies a leading role in education young.

Keywords: nationally patriotic education, culture, student young people, developed personality, spiritual value.